

Місячний Економічний Моніторинг України

- Президент скасував інститут державних секретарів та відновив посади заступників міністра.
- На кінець травня надходження від приватизації становили біля 40% річного плану.
- Експорт та імпорт товарів зросли майже на 28% дпр при незначному перевищенні темпів росту імпорту над експортом.
- Парламент прийняв закон, що встановлює єдину ставку оподаткування доходів фізичних осіб на рівні 13%, починаючи з 2004 року.
- Верховна Рада затвердила зміни у бюджеті 2003 року, що дозволяють здійснити фінансування підвищення заробітної плати.
- Вперше корпоративні облігації було оголошено об'єктом застави для кредитів рефінансування НБУ.

**№6 (32)
Червень
2003**

Політика: Президент скасував посади державних секретарів в міністерствах

26 травня Президент України Л. Кучма підписав указ "Про деякі заходи щодо оптимізації керівництва в системі центральних органів виконавчої влади", яким скасовано посади державних секретарів в міністерствах та відновлено посади заступників міністрів. Метою даного указу названо намагання покращити роботу виконавчої гілки влади. Однак цю ж саму мету було задекларовано при запровадженні інституту державних секретарів. Цей указ можна вважати однією з чергових спроб реформи виконавчої влади, тоді як необхідна комплексна адміністративна реформа в Україні досі не розпочата.

25 травня Рада національної безпеки та оборони України рекомендувала направити в Ірак українські війська у складі міжнародних сил. Голова Ради запропонував відправити 1600-1700 військовослужбовців з миротворчою та гуманітарною місіями. Відправки військового контингенту потребує спеціального указу Президента, ратифікованого Верховною Радою. Протягом війни Україна вже відправила батальйон бактеріологічного та хімічного захисту в Кувейт.

П'ята пан-європейська конференція міністрів навколишнього середовища "Довкілля для Європи" відбулася в Києві протягом 21-23 травня. Під час конференції було підписано декілька важливих конвенцій і протоколів, у тому числі так звану Карпатську конвенцію про захист та сталий розвиток Карпат.

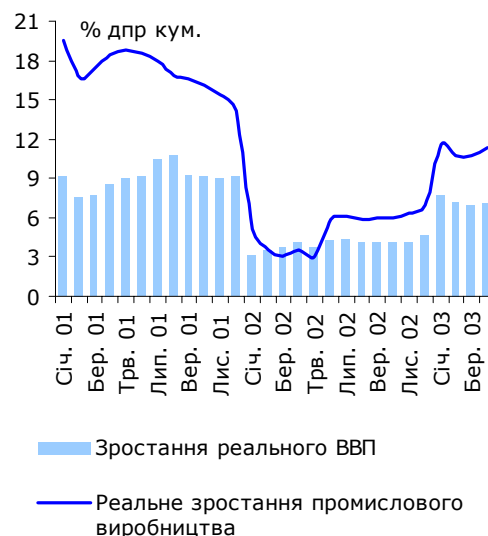
Реальний сектор: Зростання ВВП триває

Протягом січня-квітня 2003 року збереглися високі (7,1% дпр) темпи росту реального ВВП. Основний внесок у зростання зробили обробна промисловість, будівництво, транспорт, а також виробництво та розподіл електроенергії, газу та води, тоді як зростання доданої вартості у сільському господарстві наближується до нуля. Прискорення до 7,5% дпр темпів росту доданої вартості у транспорті, якщо порівняти з 0,9% дпр у відповідному періоді минулого року, чітко вказує на певне відродження інфраструктури в Україні. Це можна пояснити збільшенням послуг транзиту, а також загальним підвищенням економічної активності в країні.

Промислове виробництво зросло на 11,4% дпр за перші чотири місяці року завдяки збільшенню випуску у харчовій та хімічній галузях, металургії та машинобудуванні. Якщо зростання у харчовій промисловості залишається доволі стабільним, виробництво у металургійному та хімічному секторах економіки є

Населення: 48 млн.
Промислове виробництво/ВВП: 30,5%
Сільськогосподарське виробництво/ВВП: 13,5%
Інвестиції/ВВП: 20,3%
Експорт: Росія 22%, ЄС 17%
Імпорт: Росія 34%, ЄС 20 %

Промислове виробництво та зростання реального ВВП

Джерело: Держкомстат

Інститут Економічних Досліджень та Політичних Консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 228-6342
Факс (+38044) 228-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
<http://www.ier.kiev.ua>

набагато більш нестабільним через залежність від зовнішнього попиту. Поточні сприятливі умови на міжнародних ринках спричинили піднесення цих галузей, що відобразилося й у високих темпах росту обробної промисловості в цілому. Іншим важливим компонентом промислового зростання залишається машинобудування, яке зросло на 21,1% дпр кум., вдвічі перевищивши показник відповідного періоду 2002 року.

Галузеві тенденції: Процес приватизації відновився

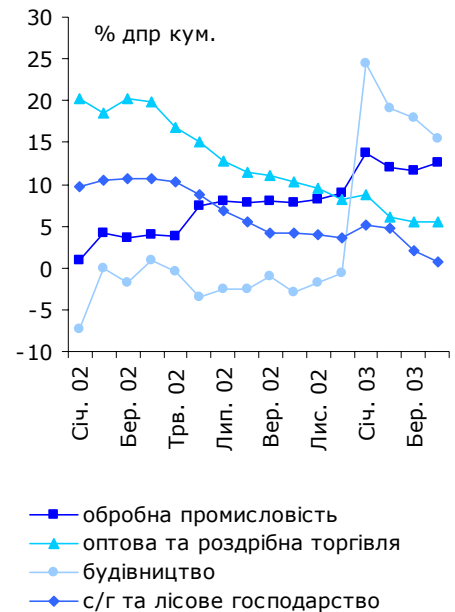
Приватизація. Державна частка Нікопольського заводу феросплавів у розмірі 25% була продана концерну "Придніпров'я", що збільшило надходження до державного бюджету на 250 млн. грн. Тільки ця компанія відповідала умовам Фонду державного майна (ФДМ) і отримала дозвіл на участь у процесі приватизації, в той час як іншим підприємствам було відмовлено через невідповідність критеріям стратегічного інвестора. Аукціону не відбулося, оскільки залишився лише один конкурсант. В результаті ціна продажу була визначена на основі оцінок експертів, що обмежило потенціальні надходження від приватизації.

Станом на кінець травня 2003 року до державного бюджету було перераховано близько 0,9 млрд. грн. надходжень від приватизації (біля 40% річного плану), у тому числі надійшли гроші від продажу пакету "УМС". Це набагато більше, ніж за відповідний період минулого року, коли було зібрано лише 0,3 млрд. грн. Беручи до уваги поточну тенденцію виставляти на продаж великі частки дуже привабливих державних підприємств (таких як Український металургійний завод ім. Петровського та нафтопереробна компанія "Укрнафта"), запланований на 2003 рік рівень приватизаційних надходжень буде, скоріш за все, досягнутий.

Енергетика. Європейська Комісія надасть грант у розмірі 2 млн. євро для вивчення можливості продовження трубопроводу Одеса-Броди до Плоцька (Польща). ЄБРР також заявив про готовність надати 450 млн. доларів США для будівництва трубопроводу Броди - Плоцьк, що відкриє каспійській нафті шлях у Польщу, Німеччину і балтійські держави. Україна закінчила будівництво трубопроводу Одеса-Броди, призначеного для поставок каспійської нафти в Україну, в 2001 році. Однак вона не змогла підписати контракти з експортерами каспійської нафти для транспортування її з Одеси до Брод. На даний момент певна кількість російської нафти транспортується в зворотному напрямку, а "Укртранснафта" підписала протокол про наміри транспортувати російську нафту з Брод до Одеси у об'ємах, достатніх для повного заповнення трубопроводу. Якщо зворотна експлуатація трубопроводу триватиме, Україна втратить шанс транспортувати більш якісну каспійську нафту і диверсифікувати її импорт.

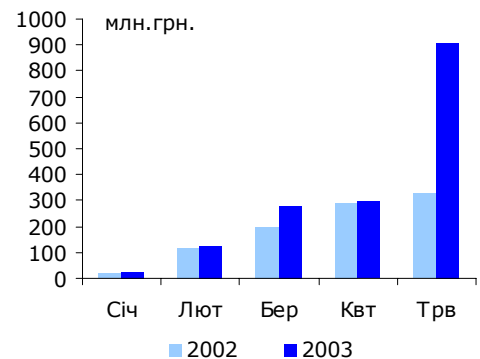
Сільське господарство. Парламент прийняв закон, що дозволить імпортувати 360 тисяч тон тростинного цукру-сирцю за пільговим тарифом 1%, але не менш 6 євро за тону, протягом 15 травня – 1 вересня, тоді як поточна ставка ввізного мита становить 300 євро за тону. Через високі внутрішні ціни на цукор це рішення принесе прибутки імпортерам і переробникам тростинного цукру-сирцю. Споживачі можуть нічого не виграти, оскільки урядовці і ринкові агенти сподіваються зберегти високі ціни, підтримуючи цукрову галузь. Така політика є відображенням міцних позицій лобі національних виробників цукру, що є тягарем як для споживачів, так і для економіки в цілому, оскільки український цукор, що виробляється з буряків, дорожче, ніж тростинний цукор. Було б краще ввести постійний досить низький імпортний тариф, ніж вирішувати кожен рік, чи дозволяти преференційний импорт тростинного цукру-сирцю, і підтримувати неефективних виробників за рахунок споживачів.

Зростання доданої вартості у деяких секторах економіки

Джерело: Держкомстат

Приватизаційні надходження*

Джерело: Державне казначейство
* лише загальний фонд

Зовнішній сектор: Зовнішня торгівля товарами зросла

Згідно з Держкомстатом, експорт та імпорт товарів виріс майже на 28% дпр. в доларовому еквіваленті протягом першого кварталу 2003 року при незначному перевищенні темпів зростання імпорту над експортом. Торговий баланс залишився позитивним на рівні 410 млн. дол. Протягом перших трьох місяців 2002 року попит з боку азіатських країн був головним чинником зростання експорту, а експорт до країн СНД, Європи та Америки зменшився. Цього року ситуація змінилася: експорт до Європи зріс на 41% дпр (що складає майже половину зростання всього експорту), тоді як експорт до країн СНД зріс лише на 5% дпр, а експорт до Азії уповільнився майже вдвічі (з 36% дпр протягом першого кварталу 2002 року до 17% дпр в 2003 році).

Фіскальна політика: Ставку податку на доходи фізичних осіб встановлено на рівні 13%

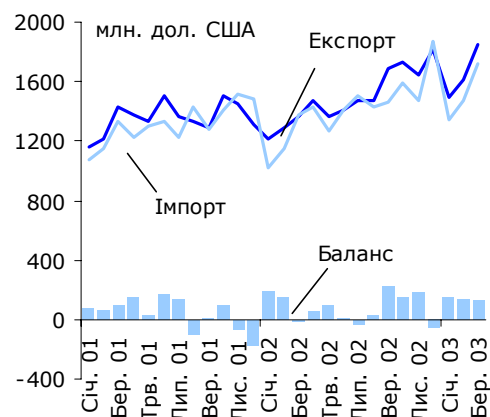
Парламент прийняв закон про оподаткування доходів фізичних осіб, яким встановлено ставку податку на доходи на рівні 15%. На перехідний період до 2007 року буде введено знижену ставку на рівні 13%. Прийняття закону є важливим елементом податкової реформи в Україні, але якщо не відбудеться розширення бази оподаткування, що дуже ймовірно, очікуваний позитивний ефект від зменшення ставки податку на приватне споживання може бути нівельовано, принаймні в короткостроковому періоді, зменшенням державного споживання через зниження доходів бюджету. Прогнозується, що введення єдиної ставки податку сприятиме детінізації економіки та паралельному збільшенню надходжень від податку на доходи фізичних осіб. Однак суттєвою умовою досягнення цієї цілі залишається реформа нарахувань на фонд заробітної плати.

Президент підписав закон про внесення змін до державного бюджету 2003 року. В законі зазначається, що доходи та видатки державного бюджету підвищено на 2,9 млн. грн., або на 5,9% та 5,6% відповідно. Збільшення доходів передбачається за рахунок підвищення акцизу на деякі види алкогольної та тютюнової продукції, платежів за видобуток нафти та газу, та перевищення доходів над видатками Національного банку. Ресурси будуть спрямовані на підтримку сільського господарства та підвищення заробітної плати державним службовцям. Таким чином, цим законом нарешті визначено джерела фінансування підвищення мінімальної зарплати, що була встановлена на рівні 185 грн. у січні 2003 року. Крім того, подальше збільшення мінімальної зарплати до 237 грн. перенесено з липня 2003 на грудень того ж року.

Монетарна політика: НБУ розширює перелік об'єктів застави для рефінансування

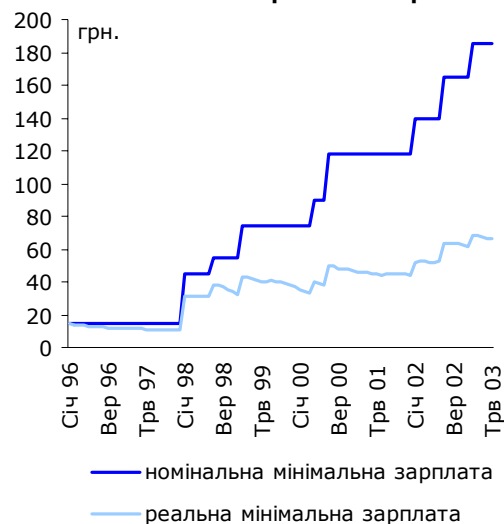
Національний банк оголосив, що нові корпоративні облігації Південно-Західної залізниці, регіонального об'єднання Державної адміністрації залізничного транспорту України (Укрзалізниці), будуть прийматися як застава для кредитів рефінансування. Ці амортизаційні облігації, випущені у травні, мають термін обігу 3 роки і купонну ставку 12% річних, що є нижчою за ринкову ставку приблизно на 5 відсоткових пунктів. Загальний обсяг випуску складає 500 млн. грн. Банкіри підкреслювали, що визнання облігацій прийнятними для рефінансування було ключовим фактором успішності випуску. Офіційні особи НБУ стверджують, що у такий спосіб Національний банк стимулює розвиток ринку корпоративних облігацій. Однак залишається не зовсім зрозумілим, які критерії НБУ використовував при оцінці придатності облігацій для рефінансування, беручи до уваги, що в Україні не існує незалежного рейтингового агентства, яке б вивчало платоспроможність емітента. Схоже, що дві інші

Динаміка зовнішньої торгівлі товарами

Джерело: Держкомстат

Номінальна та реальна мінімальні зарплати в Україні

Джерело: Держкомстат, законодавство

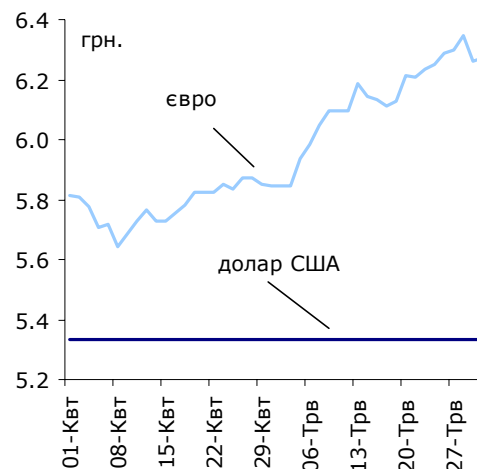
державні компанії, національний оператор зв'язку "Укртелеком" та НАЕК "Енергоатом", планують повторити успішний приклад Південно-Західної залізниці і отримати дешеве фінансування, випустивши схожі облігації на загальну суму 700 млн. грн. та 500 млн. грн. відповідно. Керівництво компаній висловило впевненість, що їх облігації також будуть прийняті НБУ у якості застави для кредитів рефінансування.

Стабілізація цін на зерновому ринку разом із сезонним зниженням цін на інші продовольчі товари, що зазвичай розпочинається у травні, призвели до уповільнення інфляції у травні до нульового рівня порівняно з минулим місяцем. Але через низьку статистичну базу минулого року ІСЦ підвищився на 3,9% дпр. Монетарна база зросла на 27,9% дпр.

Фінансові ринки: Прогноз курсу гривні до долара США на 2003 рік було знов переглянуто

Валютний ринок. Рада НБУ ще раз переглянула прогноз курсу гривні до долара США на 2003 рік і знизила його до 5,36 грн./дол. США в середньому за рік. Відповідно до заяви Голови Ради, Анатолія Гальчинського, цього разу зниження прогнозного значення було викликано особливо сприятливою динамікою платіжного балансу. В умовах постійного притоку іноземної валюти, сповільнення темпів девальвації гривні дозволить НБУ зменшити монетарний тиск на економіку, продовжуючи накопичення валютних резервів. Одночасно більш помірна девальвація гривні по відношенню до долара США матиме стабілізаційний вплив на реальний ефективний обмінний курс (важливий для розвитку експорту показник), згладжуючи його різке зростання, викликане швидкою ревальвацією євро на світових ринках.

Динаміка офіційного обмінного курсу гривні

Джерело: Український фінансовий сервер

Економічні Тенденції

		І кв 02	ІІ кв 02	ІІІ кв 02	ІV кв 02	І кв 03	Лют.	Бер.	Квт.	Трв.
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	4,1	4,7	4,3	6,1	7,0	6,7	6,6	7,4	...
Зростання ВВП (реальне, кум.)	% дпр	4,1	4,4	4,3	4,8	7,0	7,2	7,0	7,1	...
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	3,1	5,8	6,0	7,0	10,7	10,8	10,7	11,4	...
С/госп. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	11,1	9,2	3,0	1,9	1,3	4,3	1,3	0,6	...
ІСЦ	% дпр	2,2	-1,1	-1,1	-0,6	4,3	2,5	4,3	3,6	3,9
ІВЦ	% дпр	-0,5	4,0	4,9	5,7	9,9	6,8	9,9	8,9	7,6
Експорт (дол. США, кум.)*	% дпр	1,5	2,4	6,9	10,7	...	23,8"	27,9"
Імпорт (дол. США, кум.)*	% дпр	-2,1	0,9	4,7	4,9	...	30,0"	28,0"
Торгівельний баланс товарами (кум.)	млрд. дол. США	0,137	0,2	0,37	0,98	...	0,28"	0,41"
Поточний рахунок, на кінець періоду	млрд. дол. США	0,83	1,45	2,21	3,17	...	x	x	x	x
Поточний рахунок	% ВВП	10,6	8,25	7,5	7,62	...	x	x	x	x
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	3,11	3,41	4,02	4,42	4,6	4,71	4,60	4,87	5,30
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	49,9	38,0	42,9	33,6	24,3	25,4	24,3	26,3	27,8
Сер.відс.ставка за кредитами у грн.**	% річних	27,7	25,0	20,1	19,5	17,9	17,7	17,9	18,3	17,9
Обмінний курс, середній	дол. США	5,32	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33
Обмінний курс, середній	євро	4,66	4,88	5,24	5,33	5,71	5,75	5,74	5,78	6,14

ДЖЕРЕЛО: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки

" Місячні дані наведені тільки для експорту/імпорту товарами (джерело: Держкомстат)

квартальні дані містять експорт та імпорт товарів та послуг (джерело: НБУ)

* Зростання у доларовому виразі

** Середньозважена відсоткова ставка за кредитами у гривнях (НБУ)

Основні Економічні Показники

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Номинальний ВВП	млрд. грн.	54,5	81,5	93,4	102,6	130,4	173,0	201,9	220,9
Номинальний ВВП	млрд. дол. США	37,0	44,6	50,2	41,9	31,6	31,8	37,4	41,4
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	-12,2	-10	-3	-1,9	-0,2	5,9	9,1	4,6
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	-12,0	-5,1	-0,3	-1,0	4,0	12,4	14,2	7,0
Сільськогосп. виробництво (реальне)	% дпр	-3,6	-9,5	-1,9	-9,8	-6,9	9,8	9,9	1,9
ІСЦ, в середньому за період	% дпр	376,4	80,2	15,9	10,6	22,7	28,2	12,0	0,8
ІСЦ, на кінець періоду	% дпр	181,7	39,7	10,1	20,0	19,2	25,8	6,1	-0,6
ІВЦ, в середньому за період	% дпр	488,9	52,1	7,7	13,2	31,5	20,9	8,6	3,1
ІВЦ, на кінець періоду	% дпр	172,1	17,3	5,0	35,4	16,0	20,8	0,9	5,7
Експорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	2,6	19,1	0,0	-13,4	-7,9	17,9	9,5	10,7
Імпорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	1,5	17,4	2,0	-14,0	-19,1	18,9	14,1	4,9
Поточний рахунок	млрд. дол. США	-1,2	-1,2	-1,3	-1,3	0,9 ^o	1,2 ^{oo}	1,4	3,1
Поточний рахунок	% ВВП	-3,1	-2,7	-2,7	-3,1	2,9	3,8	3,7	7,5
Чисті прямі іноземні інвестиції	млрд. дол. США	0,3	0,5	0,6	0,7	0,5	0,6	0,8	0,7
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	1,1	2,0	2,4	0,8	1,1	1,5	3,1	4,4
Бюджетний баланс***	% ВВП	-6,9	-5,1	-6,8	-2,7	-2,1	-0,7	-1,9	0,8
Загальний державний борг	% ВВП	40,9	25,0	30,3	49,4	61,4	44,5	37,4	34,4
Зовн. борг (загальний)	% ВВП	26,3	20,5	19,4	38,4	50,0	32,5	26,8	24,7
Грошова база, на кінець періоду	% дпр.	132,3	38,0	44,6	21,9	39,3	39,9	37,4	33,6
Обмінний курс, середній	дол. США	1,5	1,8	1,9	2,4	4,1	5,4	5,4	5,3
Обмінний курс, на кінець періоду	дол. США	1,8	1,9	1,9	3,4	5,1	5,4	5,3	5,3
Обмінний курс, середній	євро	1,9	2,3	2,1	2,8	4,4	5,0	4,8	5,0
Обмінний курс, на кінець періоду	євро	2,3	2,4	2,1	4,0	5,2	5,1	4,7	5,5

ДЖЕРЕЛО: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, IFS, власні розрахунки

*** Бюджетний баланс розрахований за новою методологією, що застосовується з 2002 року.

"Мінус" означає дефіцит бюджету

^o Вартість товарів, переданих у власність Росії згідно з міжурядовою угодою про розподіл Чорноморського флоту, підписаною у травні 1997 року, на загальну суму 726 млн. дол. США не врахована.

^{oo} Вартість авіакомплексів, переданих у власність Росії як частина боргу за газ, згідно з міжурядовою угодою, підписаною у жовтні 1999 року, на загальну суму 274 млн. дол. США не врахована.

Скорочення

дпк до попереднього кварталу

дпр до попереднього року

дпм до попереднього місяця

кум. кумулятивно